

Έτος Ίδρυσης 2006

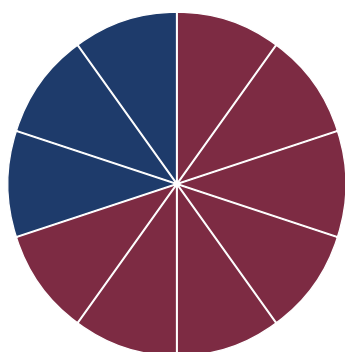
ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

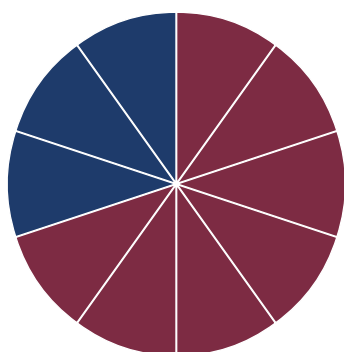
Έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ – COVID 19

Έκτακτη Έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ για τις επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις (0-49 άτομα προσωπικό οι οποίες αποτελούν το 99% των ελληνικών επιχειρήσεων και προσφέρουν το 80% των θέσεων απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα)

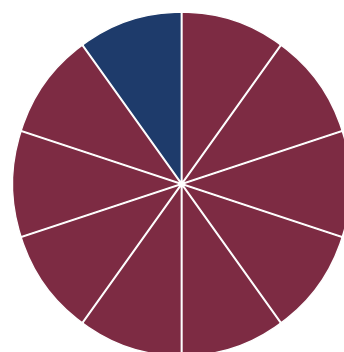
Αθήνα, Απρίλιος 2020

7 στις **10** επιχειρήσεις, θεωρούν ότι το σημαντικότερο πρόβλημα που θα αντιμετωπίσουν μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων θα είναι η έλλειψη ρευστότητας

7 στις **10** επιχειρήσεις, που συνεχίζουν να λειτουργούν κατέγραψαν μείωση του τζίρου τους

9 στις **10** επιχειρήσεις θεωρούν ότι η προστασία της πρώτης κατοικίας θα πρέπει να επεκταθεί για τουλάχιστον 6 μήνες

1 στις **7** επιχειρήσεις

100.000

ενδέχεται να κλείσουν μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων

Η έκτακτη έρευνα του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, που πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την εταιρία MARC ΑΕ, αποσκοπεί στην καταγραφή και εκτίμηση των επιπτώσεων και της συμπεριφοράς των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων στα μέτρα που ελήφθησαν για τον περιορισμό εξάπλωσης του κορονοϊού.

Τα βασικά ευρήματα της έρευνας είναι:

- 7 στις 10 επιχειρήσεις, που συνεχίζουν να λειτουργούν κατέγραψαν μείωση του τζίρου τους
- 7 στις 10 επιχειρήσεις, θεωρούν ότι το σημαντικότερο πρόβλημα που θα αντιμετωπίσουν μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων θα είναι η έλλειψη ρευστότητας
- 1 στις 7 επιχειρήσεις (περίπου 100.000) ενδέχεται να κλείσουν μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων
- 9 στις 10 επιχειρήσεις θεωρούν ότι η προστασία της πρώτης κατοικίας θα πρέπει να επεκταθεί για τουλάχιστον 6 μήνες

Μόλις τα τελευταία 2 χρόνια οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις είχαν αρχίσει αργά αλλά σταθερά να ανακάμπτουν από την δεκαετή οικονομική κρίση, οι συνέπειες της οποίας ήταν εντονότερες για αυτές. Το ξέσπασμα της πανδημίας έρχεται να δημιουργήσει μια νέα πολυ-επίπεδη κρίση οι επιπτώσεις της οποίας δεν είναι δυνατόν ακόμα να υπολογιστούν.

Η κατά γενική ομολογία έγκαιρη απόφαση της κυβέρνησης για λήψη εκτεταμένων περιοριστικών μέτρων για την προστασία της δημόσιας υγείας έχει βοηθήσει την ελληνική κοινωνία και οικονομία να αποφύγουν τα χειρότερα των συνεπειών της υγειονομικής κρίσης.

Από την άλλη μεριά ο τρόπος αντιμετώπισης της κρίσης προκαλεί σοβαρές επιπλοκές στην οικονομική και κοινωνική λειτουργία. Ο χρόνος που θα απαιτηθεί για την αποτελεσματική της αντιμετώπιση θα καθορίσει τόσο την διάρκεια όσο και την έκταση των μέτρων που θα πρέπει να ληφθούν για

την αντιμετώπιση των παρεπόμενων παρενεργειών. Το βάθος, το εύρος και η κατεύθυνση της κρατικής παρέμβασης είναι τα στοιχεία που θα καθορίσουν το πόσο ανώδυνα ή επώδυνα θα ξεπεράσουμε την δύσκολη αυτή κατάσταση.

Με βάση τα παραπάνω θα πρέπει να γίνει συνείδηση ότι δεν υπάρχει ο απαραίτητος χρόνος για δομικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Οι προσπάθειες και τα μέτρα που θα ληφθούν θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της οικονομίας και των επιχειρήσεων που την συναπαρτίζουν. Στην συντριπτική τους πλειοψηφία (99%) είναι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις και χαρακτηρίζονται ως «ραχοκοκαλιά» της οικονομίας. Ο όρος αυτός αναφέρεται κυρίως στην συνεισφορά τους ως προς την κοινωνική συνοχή. Η διάρρηξη της ραχοκοκαλιάς της οικονομίας ισοδυναμεί με διάρρηξη της κοινωνικής συνοχής και ειρήνης.

Η έρευνα που παρουσιάζεται έχει διαμορφωθεί σε ένα περιβάλλον όπου η γενική αίσθηση είναι ότι τα περιοριστικά μέτρα θα αρθούν μέχρι τα τέλη Μαΐου και θα υπάρξουν οι προϋποθέσεις για σταδιακή επαναφορά στην οικονομική και κοινωνική κανονικότητα.

Επειδή, ωστόσο, κανείς δεν γνωρίζει με βεβαιότητα τη διάρκεια της υγειονομικής κρίσης που βιώνουμε, απαιτούνται μέτρα στήριξης προσανατολισμένα σε δύο βασικές κατευθύνσεις:

- Ενίσχυσης της ρευστότητας των επιχειρήσεων
- Κάλυψης της απώλειας των εισοδημάτων. Η κάλυψη αυτή θα πρέπει να ξεπεράσει το στενόχωρο μέτρο των αποσπασματικών επιδομάτων.

Αναλυτική παρουσίαση – Αποτελέσματα έρευνας

Η ανάλυση μέρους¹ των ευρημάτων της έρευνας του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ, που πραγματοποιήθηκε με την συνεργασία της εταιρείας MARC ΑΕ σε πανελλαδικό δείγμα 800 μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων (0-49 άτομα προσωπικό) έχουν ως εξής:

1. Επιχειρήσεις που έχουν αναστείλει μερικώς ή πλήρως την δραστηριότητά τους

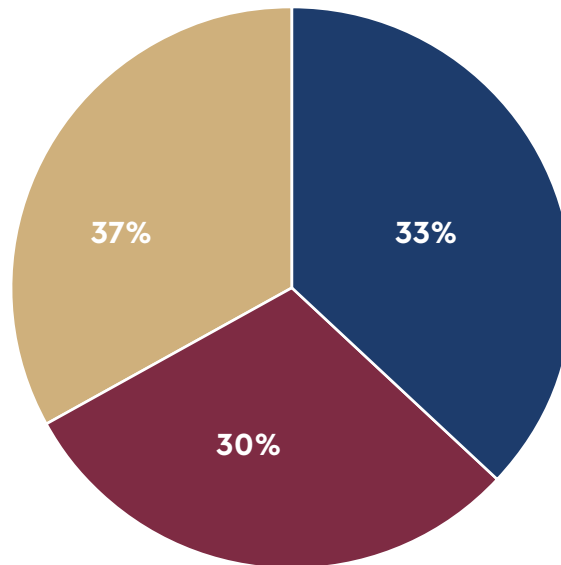
Το 37% των ερωτηθέντων δηλώνει πως συνεχίζει κανονικά την επιχειρηματική δραστηριότητα, ενώ το 63% έχουν αναστείλει μερικώς ή πλήρως την δραστηριότητα τους (Γράφημα 1).

Από τα στοιχεία προκύπτει ότι περίπου 1 στις 10 επιχειρήσεις που έχουν αναστείλει μερικώς ή πλήρως την δραστηριότητα τους δεν εντάσσονται στα μέτρα προστασίας που έχει ανακοινώσει η κυβέρνηση. Το εύρημα αυτό δείχνει ότι για μια πολύ σημαντική μερίδα επιχειρήσεων ο τελευταίος τουλάχιστον μήνας αποτελεί μια εξαιρετικά επώδυνη περίοδο καθώς καλούνται μέσα σε μια πρωτόγνωρη κατά-

¹ Η συνολική έρευνα θα παρουσιαστεί τις επόμενες μέρες μετά την επεξεργασία του συνόλου των πρωτογενών στοιχείων. Τα στοιχεία που παρατίθενται στην παρούσα δημοσίευση αφορούν έναν μέρος των ερωτημάτων που τέθηκαν. Η επεξεργασία των στοιχείων έχει γίνει στο 94% του συνολικού δείγματος. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το διάστημα 8 - 15 Απριλίου 2020, σε πανελλαδικό δείγμα 800 μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων.

Γράφημα 1

Η λειτουργία της επιχείρησής σας ;

- Έχει ανασταλεί μερικώς
- Έχει ανασταλεί πλήρως
- Συνεχίζει να λειτουργεί κανονικά

σταση να καλύψουν το σύνολο των υποχρεώσεων τους με πολύ μειωμένα εάν όχι μηδενικά έσοδα. Επιπλέον, και εφόσον δεν υπάρξει σχετική μέριμνα για τις επιχειρήσεις αυτές (κάτι που ωστόσο συνεχώς μεταβάλλεται με την διεύρυνση του πεδίου προστασίας), η επόμενη μέρα προδιαγράφεται εξαιρετικά δυσμενής, με ορατό το ενδεχόμενο ακόμα και οριστικής διακοπής της δραστηριότητάς τους.

Είναι προφανές ότι ο μέχρι τώρα τρόπος προσδιορισμού και συμπερίληψης (ΚΑΔ) στα μέτρα προστασίας παρουσιάζει σημαντικά κενά δεδομένου ότι αποκλείει επιχειρήσεις που πλήττονται από τις συνέπειες της υγειονομικής κρίσης. Επιπλέον, οι διαδικασίες που συνοδεύουν το προστατευτικό πλέγμα που έχει οικοδομηθεί παρουσιάζουν χαρακτηριστικά πολυπλο-

κότητας, ασάφειας και ανελαστικότητας. Και τούτο διότι η φιλοσοφία και οι μηχανισμοί (τα εργαλεία) που έχουν αξιοποιηθεί για την εφαρμογή των μέτρων προστασίας διατηρούν αυτά τα χαρακτηριστικά. Με άλλα λόγια το πλέγμα των προστατευτικών μέτρων στον πυρήνα του δεν χαρακτηρίζεται από μια ξεκάθαρη και ολιστική στρατηγική, αλλά από αποσπασματικά μέτρα που σχηματοποιήθηκαν και εξειδικεύτηκαν στην πορεία. Σε ένα βαθμό ήταν αναμενόμενο καθώς ο χρόνος αντίδρασης, στις συνέπειες που προκάλεσε η έγκαιρη και αποφασιστική λήψη μέτρων για τον περιορισμό εξάπλωσης του κορονοϊού, ήταν ελάχιστος. Ωστόσο, οι διαδικασίες που επιλέχτηκαν δεν ήταν ανάλογα προσαρμοσμένες στις πρωτοφανείς συνθήκες. Αυτό εξηγεί και γιατί μετά από σχεδόν ένα μήνα από την λήψη των

περιοριστικών μέτρων, δεν έχει γίνει εφικτή η καταβολή των επιδομάτων προς εργαζόμενους και επιχειρήσεις, ενώ ασαφές παραμένει και το πλαίσιο χορήγησης ρευστότητας προς τις επιχειρήσεις. Σε αυτή τη φάση τα μέτρα που έχουν προχωρήσει είναι εκείνα που δεν χρειάζονται την άμεση οικονομική στήριξη του κράτους, όπως η αναστολή καταβολής ασφαλιστικών και φορολογικών υποχρεώσεων, η μείωση των μισθωμάτων κ.α.

2. Επιχειρήσεις που συνεχίζουν να λειτουργούν

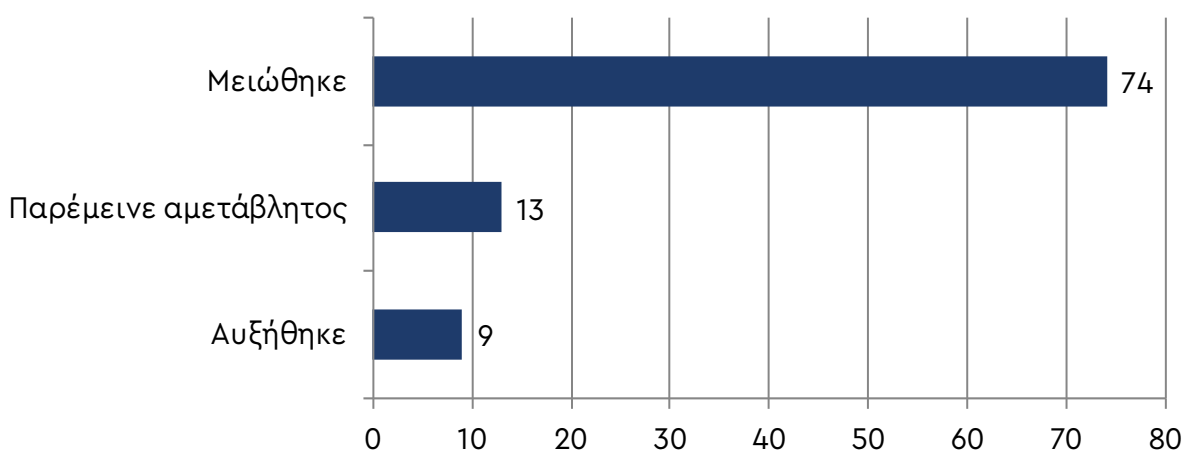
Η συντριπτική πλειοψηφία (74%) των ερωτηθέντων που οι επιχειρήσεις τους συνεχίζουν να λειτουργούν δήλωσαν πως κατέγραψαν μείωση του τζίρου τους κατά την διάρκεια των περιοριστικών μέτρων. Το 13% δήλωσαν πως ο τζίρος τους δεν μεταβλήθηκε, ενώ μόλις το 9% κατέγραψε αύξηση (Γράφημα 2). Το εύρημα αυτό

καταδεικνύει ότι ακόμα και για τις επιχειρήσεις που συνεχίζουν να λειτουργούν η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στην αγορά, είναι αρκετά δύσκολη. Τις μεγαλύτερες συνέπειες αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις χωρίς προσωπικό όπου το 86% καταγράφουν μείωση του τζίρου, καθώς και εκείνες με έως 2 άτομα προσωπικό όπου το αντίστοιχο ποσοστό είναι στο 78%. Καλύτερη είναι η εικόνα που καταγράφεται στις μεγαλύτερες με βάση το προσωπικό επιχειρήσεις (πάνω από 5 άτομα) όπου το 54% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι μειώθηκε ο τζίρος του.

Με βάση τα στοιχεία αυτά η κατάσταση που έχει διαμορφωθεί στην αγορά για τις επιχειρήσεις που συνεχίζουν να λειτουργούν είναι δυσμενής. Οι συνέπειες μάλιστα είναι μεγαλύτερες για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις έναντι των μεγαλύτερων γεγονός που δημιουργεί και προϋποθέσεις συγκεντροποίησης της αγοράς.

Γράφημα 2

Ο τζίρος σας κατά την διάρκεια των περιοριστικών μέτρων σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα :

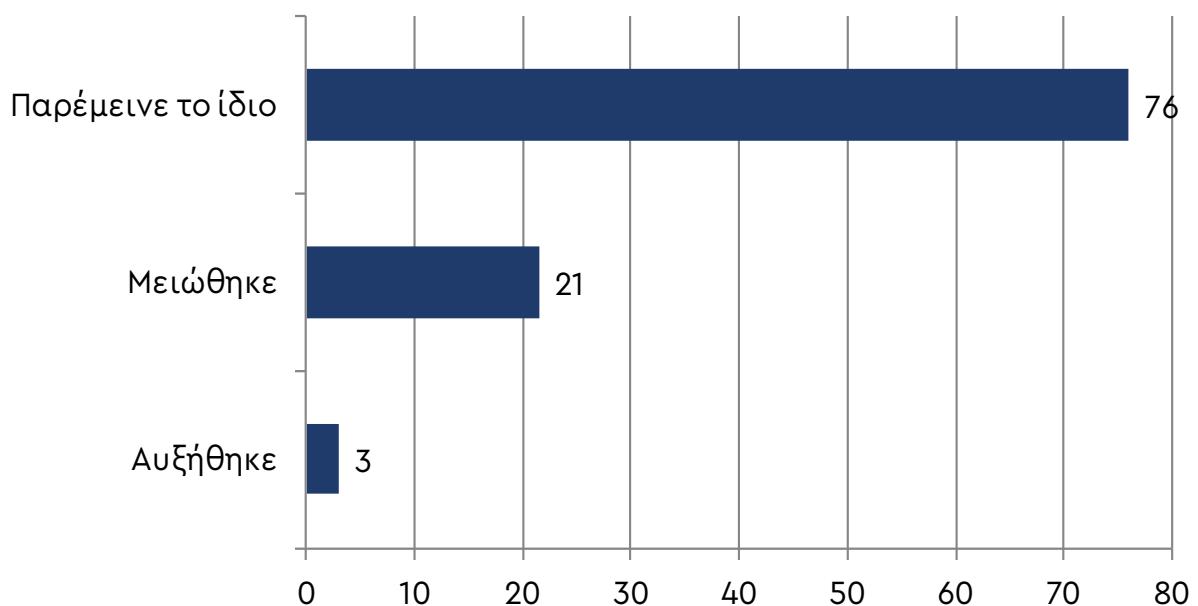

Το 21% των ερωτηθέντων των επιχειρήσεων που συνεχίζουν να λειτουργούν και απασχολούν προσωπικό δήλωσαν ότι το προηγούμενο διάστημα προχώρησαν σε μείωση του αριθμού των εργαζομένων τους. Το 76% διατήρησε το προσωπικό του σταθερό, ενώ μόλις το 3% προχώρησε σε νέες προσλήψεις (Γράφημα 3). Η κατάσταση αυτή που έχει αποτυπωθεί και στις ροές μισθωτής εργασίας για τον μήνα

Μάρτιο του ΠΣ ΕΡΓΑΝΗ, ακολουθεί τα ευρήματα που παρουσιάστηκαν για το τζίρο των επιχειρήσεων κατά την διάρκεια των περιοριστικών μέτρων. Σημειώνεται ότι τα στοιχεία που παρατίθενται αφορούν τις επιχειρήσεις που λειτουργούν χωρίς να έχουν προβεί σε μερική ή πλήρη αναστολή των δραστηριοτήτων τους για οποιοδήποτε λόγο.

Γράφημα 3

Το προσωπικό σας κατά την διάρκεια των περιοριστικών μέτρων:

3. Οφειλές - υποχρεώσεις - προστασία πρώτης κατοικίας

Το 23% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι πριν την έναρξη των περιοριστικών μέτρων είχε ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το δημόσιο (ασφαλιστικά ταμεία και εφορία)

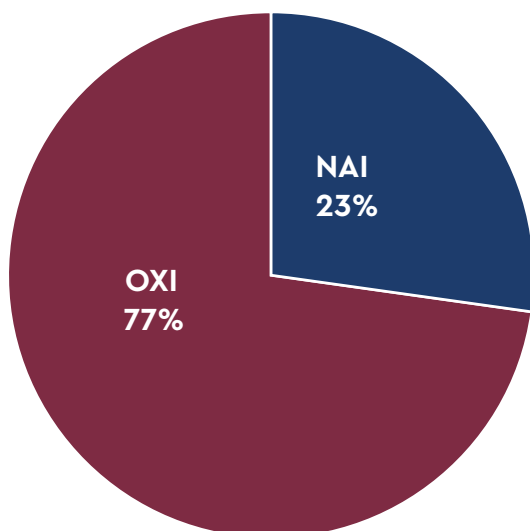
(Γράφημα 4), ενώ το 35% έχει δανειακές υποχρεώσεις προς τράπεζες (Γράφημα 5). Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνονται και από την τελευταία έρευνα οικονομικού κλίματος του ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις (Φεβρουάριος 2020).

Μάλιστα και σε σχέση με τις δανειακές υποχρεώσεις στην έρευνα του Φεβρουαρίου έχει καταγραφεί ότι από τις επιχειρήσεις που έχουν δανειακές υποχρεώσεις το 43% αυτών είναι ληξιπρόθεσμες. Αυτό δημιουργεί σοβαρό κίνδυνο βιωσιμότητας σε όσες επιχειρήσεις αποκλείονται από τις διευκολύνσεις σχετικά με τα τραπεζικά δάνεια. Στην παρούσα κατάσταση ο διαχωρισμός μεταξύ ενήμερων και μη ενήμερων επιχειρήσεων αγνοεί την πραγματικότητα που έχει διαμορφωθεί και για την οποία δεν φέρουν καμία ευθύνη οι επιχειρήσεις. Δημιουργούνται προϋποθέσεις πλήρους αδυναμίας διαχείρισης

των χρεών ενός σημαντικού πλήθους επιχειρήσεων με πολλαπλές συνέπειες στο σύνολο του οικονομικού κυκλώματος. Συγκριτικά με τους υπόλοιπους κλάδους έχουν αναλάβει το μικρότερο βάρος. Θα πρέπει οι τράπεζες να καταβάλουν μεγαλύτερες προσπάθειες για την στήριξη της πραγματικής οικονομίας τόσο στο πεδίο της διευκόλυνσης αποπληρωμής δανειακών υποχρεώσεων, όσο και για την παροχή ρευστότητας προς την πραγματική οικονομία και ιδιαίτερα προς τις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις που διαχρονικά βρίσκονται εκτός του ενδιαφέροντος του ελληνικού τραπεζικού συστήματος.

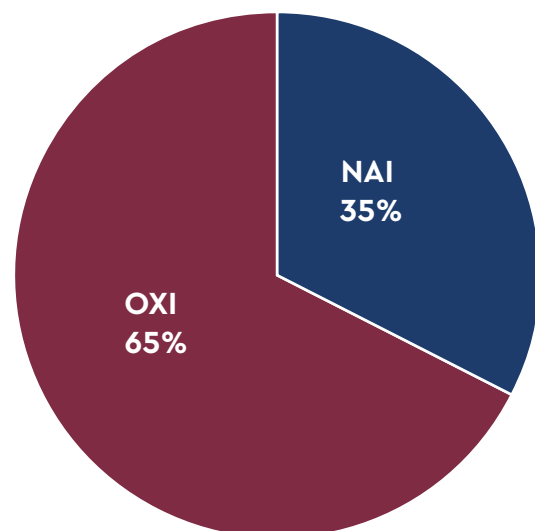
Γράφημα 4

Ληξιπρόθεσμες οφειλές προς το Δημόσιο που να έχουν δημιουργηθεί πριν από την έναρξη των περιοριστικών μέτρων (ασφαλιστικά ταμεία και εφορία)

Γράφημα 5

Δανειακές υποχρεώσεις προς τις Τράπεζες

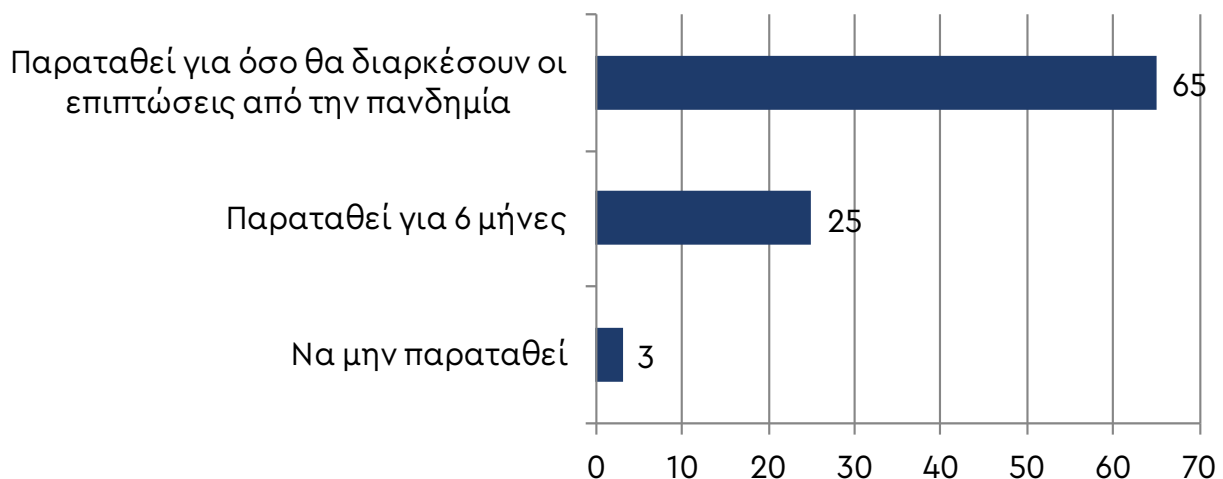

Το 65% των ερωτηθέντων θεωρεί πως η προστασία της πρώτης κατοικίας πρέπει να παραταθεί για όσο διάστημα διαρκέσουν οι συνέπειες από την πανδημία. Το 25% θεωρεί ότι πρέπει να παραταθεί για 6 μήνες, ενώ μόλις το 3% δήλωσε να μη παραταθεί (Γράφημα 6). Γενικά, η συντριπτική πλειοψηφία (90%) θεωρεί ότι πρέπει

να παραταθεί για ένα εύλογο χρονικό διάστημα. Η προστασία της πρώτης κατοικίας συνδέεται άμεσα με τα μέτρα περιορισμού του κορονοϊού. Με απλά λόγια δεν είναι ορθολογικό από την μια μεριά να ζητάς από τον κόσμο «να μείνει στα σπίτια του» και από την άλλη «να του τα παίρνεις».

Γράφημα 6

Θεωρείτε ότι η προστασία της πρώτης κατοικίας θα πρέπει να :

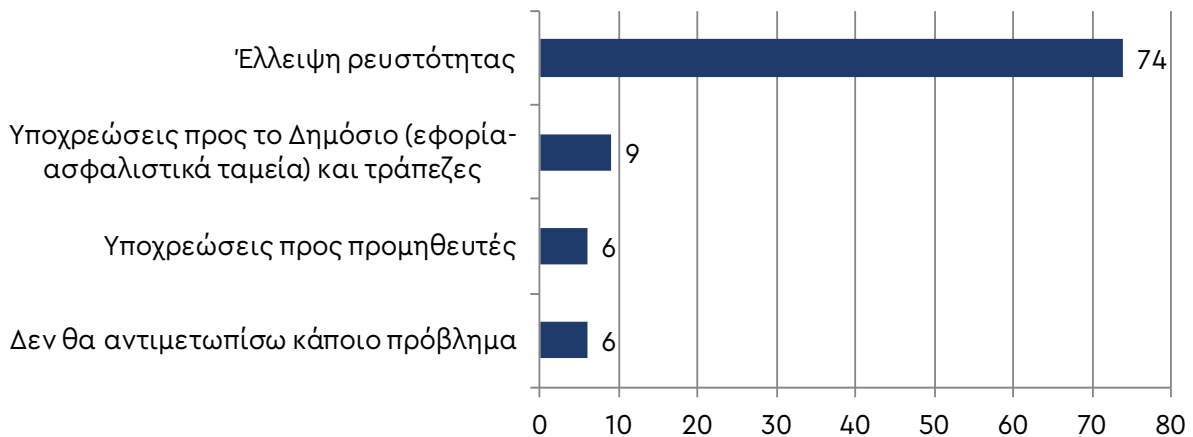
4. Προβλήματα και προσδοκίες για την επόμενη μέρα

Το σημαντικότερο πρόβλημα που θεωρούν ότι θα αντιμετωπίσουν οι επιχειρήσεις μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων είναι η έλλειψη ρευστότητας σε ποσοστό 74%. Ακολουθούν οι υποχρεώσεις προς το δημόσιο (εφορία- ασφαλιστικά ταμεία) σε ποσοστό 9% και οι υπο-

χρεώσεις προς προμηθευτές σε ποσοστό 6%. Από την άλλη μεριά μόλις το 6% των επιχειρήσεων θεωρεί ότι δεν θα αντιμετωπίσει κάποιο πρόβλημα μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων (Γράφημα 7). Τα στοιχεία αυτά προσδιορίζουν και τα πεδία των παρεμβάσεων για την επόμενη μέρα που θα πρέπει να ληφθούν τόσο στο σκέλος της ζήτησης όσο και στο σκέλος της προσφοράς.

Γράφημα 7

Μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων ποιο θεωρείτε ότι θα είναι το σημαντικότερο πρόβλημα που θα αντιμετωπίσετε ;

Το 80% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων θα συνεχίσει κανονικά την δραστηριότητα του. Ωστόσο ένα σημαντικό ποσοστό 13% δήλωσε ότι υπάρχει σοβαρό ενδεχόμενο διακοπής της επιχειρηματικής του δραστηριότητας (Γράφημα 8). Επιπλέον ένα εξίσου σημαντικό ποσοστό (13%) δήλωσε ότι μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων θα προχωρήσει σε μείωση του προσωπικού του (Γράφημα 9). Με βάση τα στοιχεία αυτά υπάρχει κίνδυνος το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα να κλείσουν περίπου 100.000 επιχειρήσεις και να χαθούν περίπου 250.000 θέσεις απασχόλησης (αυτοαπασχολούμενοι, εργοδότες και εργαζόμενοι).

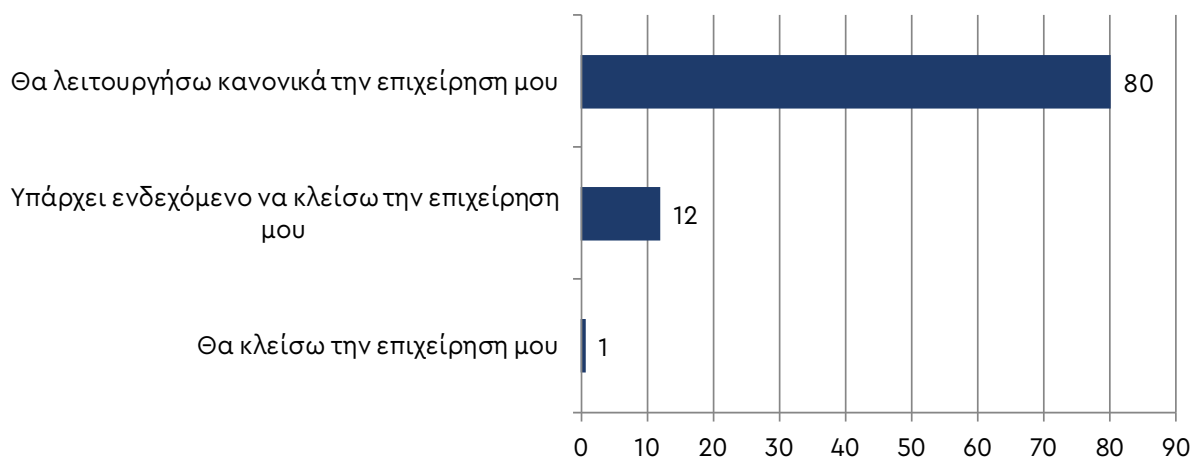
Το 75% των επιχειρήσεων που δήλωσαν πως ενδέχεται να διακόψουν την επιχειρη-

ματική τους δραστηριότητα αφορά επιχειρήσεις που έχουν αναστείλει πλήρως ή μερικώς την λειτουργία τους. Φαίνεται, δηλαδή, ότι ο κίνδυνος βιωσιμότητας αυξάνει εκθετικά για τις επιχειρήσεις εκείνες που έχουν σταματήσει να λειτουργούν ή υπολειτουργούν σε σχέση με εκείνες που συνεχίζουν τη δραστηριότητά τους παρά τις δύσκολες συνθήκες και τα μειωμένα έσοδα.

Αντίστοιχο είναι και το ποσοστό για τις επιχειρήσεις που δήλωσαν πως θα μειώσουν το προσωπικό τους. Συγκεκριμένα οι επιχειρήσεις που έχουν αναστείλει μερικώς ή πλήρως τη λειτουργία τους αποτελούν το 79% των επιχειρήσεων που δήλωσαν ότι θα μειώσουν προσωπικό μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων.

Γράφημα 8

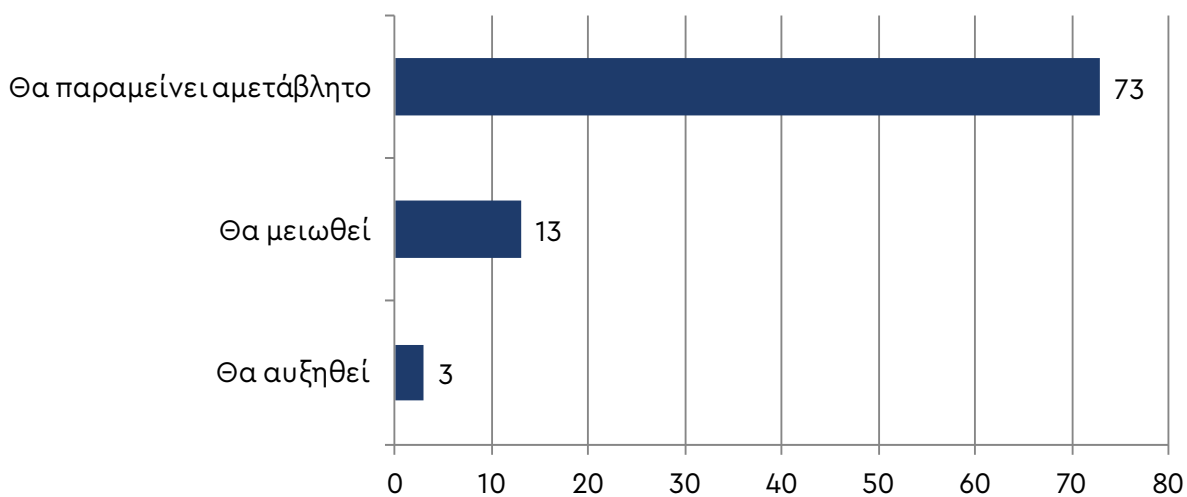
Μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων θεωρείτε ότι:

Γράφημα 9

Μετά την άρση των περιοριστικών μέτρων το προσωπικό σας:

- βάση όσων απασχολούν προσωπικό -

Τίτλος: Έρευνα ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ – Απρίλιος 2020 – Έκτακτη έρευνα για τις επιπτώσεις της υγειονομικής κρίσης στις μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις (0-49 άτομα προσωπικό οι οποίες αποτελούν το 99% των ελληνικών επιχειρήσεων)

Συντάκτες: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Εκδότης: ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ημερομηνία Έκδοσης: Απρίλιος 2020

Έτος Ίδρυσης 2006

ΙΜΕ ΓΣΕΒΕΕ

Ινστιτούτο Μικρών Επιχειρήσεων
ΓΣΕΒΕΕ

Η έρευνα υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του έργου «Παρεμβάσεις της ΓΣΕΒΕΕ για τη συστηματική παρακολούθηση και πρόγνωση αλλαγών του παραγωγικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος των μικρομεσαίων επιχειρήσεων» με κωδικό ΟΠΣ 5003864. Το έργο συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα & Καινοτομία 2014-2020»

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης